

Düzce Üniversitesinde Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Sosyal Uyumlarını Etkileyen Faktörler

Mehmet Ali SUNGUR¹, Mert ŞAHİN², Gökhan CAN², Mücahit Fatih ŞAHİN², Kadir DUMAN²,
Bayram PEKTAŞ², Sümeyye DOĞAN², Abdullah Ömer ALKAN², Hasan ONUK

Öz

Ülkelere göre farklılık gösteren yaşam koşulları, ekonomik özellikler ve ülke içi olumsuzluklar gibi, daha kaliteli eğitim alma isteği de günümüzde uluslararası göç oranını arttıran nedenlerden biridir. Eğitim için doğup büyüdüğü topraklardan başka ülkelere giden gençlerde, gerek sosyal gerek akademik ortama karşı bir uyum sorunu yaşanabilmektedir. Bu çalışmanın amacı Düzce Üniversitesinde öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam doyumları, sosyal uyum ve akademik uyumlarını incelemek ve bu değişkenleri etkileyen faktörleri belirlemektir. Çalışma, 2014-2015 eğitim öğretim yılında Düzce Üniversitesi'nin çeşitli fakülte ve yüksekokullarında kayıtlı 72 yabancı uyruklu öğrenci ile yürütülmüştür. Veriler, demografik özelliklere yönelik veri toplama formu, üniversite uyum ve yaşam doyum ölçekleri kullanılarak elde edilmiştir. Yaşam doyumunu açısından gelir düzeyinin önemli bir etkisi olduğu, gelir düzeyi arttıkça yaşam doyumunun da arttığı saptanmıştır. Üniversiteye uyum açısından ise cinsiyet, Türkiye'de bulunma süresi, önceden Türkçe biliyor olma, kalınan yerden memnuniyet ve diğer insanların arkadaşlıktan çekindiğini düşünmenin etkili faktörler olduğu görülmüştür. Yaşam doyumunun kavramsal tanımı açısından bakıldığında, yüksek geliri olanların yüksek yaşam doyumuna sahip olması normal bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim için gidilen ülkede, yabancı uyruklu öğrencilerin üniversiteye uyum sorunlarının dil, gelir, cinsiyet, iletişim, karşılıklı ilişkiler ve bu konudaki kaygılar nedeniyle ortaya çıktığı saptanmıştır. Bununla birlikte, hem öğrencilerin başarılarının hem de evrensel verimliliklerinin artırılması adına, öncelikli olarak dil öğrenimi ve maddi konulara ağırlık verilmesinin daha yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı uyruklu öğrenci; uyum; yaşam doyumunu

The Factors Effecting Life Satisfaction and Social Adjustment of Foreign Students at Duzce University

ABSTRACT

Demand of getting more quality education is one of the reasons that increase the international migration rate nowadays, as different living conditions, economic features, and domestic adversities. There may be some social adjustment problems towards both social and academic environments for young people went to other countries for education from homelands which they born and grew up. The purpose of this study is examining life satisfaction, social adjustment and academic adjustment of foreign students at Duzce University, and determining the factors affecting these variables. Study was carried out with 72 foreign students enrolled in various faculties and junior colleges of Duzce University at 2014-2015 academic year. Data were obtained by using a form for demographic characteristics, adjustment to university and life satisfaction scales. It has been detected that level of income has a significant impact on life satisfaction, life satisfaction increases as level of income increases. In terms of adjustment to university, gender, how long been in Turkey, knowing Turkish before, satisfaction with staying place, and thinking that other people hesitating from friendship were seen as effective factors. In terms of conceptual definition of life satisfaction, high life satisfaction of those who have high incomes is emerging as a normal result. It has been detected that, foreign students' adjustment to university problems in countries that attended for education are derived from language, income, gender, communication, mutual relationships and concerns on this issue. However, it is thought that, emphasizing in language learning and financial matters primarily for improving both success of students and global efficiencies of them would be more useful.

Keywords: Foreign students; adjustment; life satisfaction.

¹ Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim AD

² Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü

Correspondence: Mehmet Ali SUNGUR e-posta: malisungur@yahoo.com

Geliş Tarihi / Received: 07.07.2015 Kabul Tarihi / Accepted: 19.02.2016

GİRİŞ

Dünyanın birçok açıdan sürekli değişen ve gelişen yapısı, eğitim-öğretim yaşamını da her yönüyle etkilemektedir. Yaşam koşullarının ülkelere göre farklılık göstermesi, ülkelerde dönemsel olarak olsa da ortaya çıkan olumsuzluklar, ekonomik özelliklere yönelik kaygı ve beklentilerin artması gibi nedenler, günümüz yaşamının daha çok göç içeren bir hal almasına sebep olmaktadır. Eğitime erişim imkânları ve daha kaliteli eğitim alma düşünceleri de bu göçlerin yapılmasına katkı sağlamakta, uluslararası öğrenci hareketliliğini de arttırmaktadır (1-4). Genel olarak yükseköğretimde gerçekleşen öğrenci hareketliliği gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru olmakta, öğrencilerin öğrenim görmek için gittiği ülkelerde de bu durum ekonomik açıdan önem arz etmektedir (2,3,5,6).

Türkiye'ye yükseköğrenim görmek için gelen yabancı uyruklu öğrenciler, özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasında Türk Cumhuriyetleri ile yapılan işbirliklerinin de etkisiyle, genellikle Türk Cumhuriyetlerinden gelmektedirler (2,6-10). Türkiye coğrafi konumu nedeniyle Asya ile Avrupa arasında bir geçiş noktasıdır. Dolayısıyla birçok medeniyetin izlerini bünyesinde barındırmaktadır. Bu durum yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'yi tercih edip geçmişlerine dair kültürel izler bulabilmelerini mümkün kılmaktadır. Türkiye'de öğrenim görmek için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunu 2010 yılına kadar komşu ülkelerden, Türk Cumhuriyetlerinden, Avrupa'dan, Ortadoğu'dan gelen öğrenciler oluşturmaktaydı. Ancak özellikle son yıllarda Türkiye'nin komşu ülkelerinde ve Ortadoğu'daki savaş, ayaklanma vb. huzursuzluk ve olumsuzluklardan dolayı bu bölgelerden oldukça fazla öğrenci gelmektedir. Bu öğrencilerin Türkiye'yi seçmelerinde yakın akraba ve tanıdık etkisinin oldukça fazla olduğu farklı çalışmalarda ortaya konulmuştur (5,8,9,11).

Türkiye ve diğer ülkeler arasında görülen öğrenci hareketliliği, karşılıklı kültür anlaşmaları ve üniversitelerin belirlediği kriterler çerçevesinde gerçekleşmektedir. Türkiye'de yabancı uyruklu öğrencilerin üniversitelere yerleştirilmesinde, 2010 yılına kadar Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı (YÖS) temel kriter olarak kullanılmaktaydı (2,5,12). Ancak iki yıl geçerliliği olan bu sınav 2010 yılında son kez yapılmış ve Yüksek Öğrenim Kurumu (YÖK) tarafından kaldırılmasına karar verilmiştir (13). Bugün YÖK tarafından 2010 yılında kabul edilmiş olan "Yurtdışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esaslar" çerçevesinde üniversiteler tarafından başvurular kabul edilmekte ve değerlendirmeler yapılmaktadır (14). Düzce Üniversitesi de bu çerçevede her yıl bünyesindeki çeşitli bölümlere belirli sayıda yabancı uyruklu öğrenci alımı yapmaktadır.

Öğrenim amacıyla kendi doğup büyüdüğü ülkeden başka ülkelere giden öğrenciler, gittikleri ülkelerde yabancı uyruklu öğrenciler olarak sadece öğrenimle ilgili değil, bunun dışında kalan birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar. Yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim için bir süreliğine ya da kalıcı olarak gittikleri ülkede farklı

coğrafi, toplumsal, sosyal, kültürel ve psikolojik koşullar ile karşılaşmaları, çok farklı çeşitlilikte sorunlar yaşamalarını kaçınılmaz kılmaktadır (2,5,7,11,15-17). Yapılan farklı çalışmalarda yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaştıkları başlıca sorunun dil yetersizliği ve buna bağlı olarak akademik faaliyetlerde yaşanan sıkıntılar olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam doyum ve sosyal uyumlarını önemli derecede etkileyebilecek sosyal ve kültürel farklılıklar, barınma, coğrafi koşullar ve ekonomik sorunlar da yadsınamayacak kadar fazladır (3-5,7,8,12,18-24). Bu sorunlar öğrencileri akademik açıdan doğrudan etkileyebileceği gibi meslek hayatından önceki eğitiminin son ve önemli bir aşaması olan üniversite eğitimi boyunca nasıl hissedecekleri ve toplumsal yaşama adaptasyon konularını da etkileyecektir. Bu noktada, yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam doyum ve sosyal uyumlarının incelenmesi önem arz etmektedir. Yaşam doyumunu, bir insanın kendi kriter, beklenti ve isteklerinin, sahip olduğu imkan ve olanaklarla, yani gerçek durumla karşılaştırılmasıyla ortaya çıkan durum ya da sonuçtur. Yaşam doyumunun yüksek olması, bireyin tüm yaşamını pozitif değerlendirmesi anlamına gelmektedir (18,25-27). Yaşamın farklı boyutlarını kapsayan yaşam doyumunu, sadece belirli bir özellik ya da duruma ilişkin doyum değil, genel olarak birçok açıdan iyi olmak anlamında, tüm yaşamı genel olarak ifade eden çok boyutlu bir doyum anlamına gelmektedir (18,26).

Uyum, farklı alanlarda farklı şekillerde yorumlanabilmekle birlikte, genel olarak bireyin çevresel şartlara karşı davranış ve konumu olarak ifade edilebilir. Sosyal uyum ise bireyin yakın çevresiyle olan ilişkilerinin yüksek olması, hem kişisel hem de sosyal becerileri bakımından iyi bir seviyede olması, beklenti ve davranışlarının topluma uygun olmasını belirtir (3,6,10,15,22,28).

Düzce Üniversitesine yerleşen yabancı uyruklu öğrenciler de genel olarak yükseköğrenim olan her yerde yaşayabileceği gibi, hem Türk uyruklu öğrencilerin yaşayabileceği maddi, ailevi, sosyal uyum vb. çeşitli sorunlar hem de yabancı uyruklu olmanın yol açabileceği sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Genel olarak ortaya çıkması muhtemel öğrenci sorunları, Türk öğrencilerin beklentilerine yönelik yapacağı etki gibi yabancı uyruklu öğrencilerin beklentilerini de etkilemekte, bu durum da yaşam doyumlarının ve sosyal uyumlarının düşmesine neden olabilmektedir (6,9-11,16,17,28-30).

Üniversitelerde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarıları ve kişisel gelişimleri üzerinde, yaşam doyumları ve sosyal uyumlarının etkili faktörler olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam doyumlarını ve sosyal uyumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi, hangi koşullarda üst seviyede olabileceklerinin saptanabilmesi ve onlara sunulacak hizmetlerde nelere dikkat edilmesi gerektiğinin ortaya konabilmesi oldukça önemlidir (2,5,18,26,28-32).

Bu çalışmanın amacı, Düzce Üniversitesinde öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam doyumlarını, sosyal uyumlarını, akademik uyumlarını incelemek ve bunları etkileyen faktörleri ortaya koymak, bununla birlikte üniversiteye uyum ve yaşam doyumunu

açısından öğrencilerin sorun ve beklentilerini tespit etmeye çalışarak sorunlar ve çözüm önerilerinin saptanmasına katkı sağlamaktadır.

GEREÇ ve YÖNTEMLER

Kesitsel tipteki bu araştırmanın evreni 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılı itibarıyla Düzce Üniversitesi'nin çeşitli fakülte ve yüksekokullarında kayıtlı bulunan ve okula devam eden 91 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın yürütülmesi için Düzce Üniversitesi Rektörlüğü'nden izin alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılım konusunda öğrencilerden sözlü onam alınmıştır. Eylül 2014-Mayıs 2015 tarihleri arasında yürütülen bu araştırmanın veri toplama aşamasında evren büyüklüğü kısıtlı olduğundan örneklem seçme yoluna gidilmemiş, öğrenciler sınıf, çalışma ortamı veya üniversitenin ortak yaşam alanlarında ziyaret edilerek araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Bu şekilde, araştırmaya 72 (%79,1) yabancı uyruklu öğrenci katılmıştır.

Verilerin toplanmasında; öğrencilerin demografik özelliklerine yönelik 21 soruluk veri toplama formu, 31 soruluk Üniversite Uyum Ölçeği (28-30) ve 5 soruluk Yaşam Doyum Ölçeği (25,26,31-33) kullanılmıştır. Akbalık (29,30) tarafından geliştirilen üniversite uyum ölçeği aracılığıyla, öğrencilerin akademik uyum, sosyal uyum, toplam uyum puanları elde edilmiştir (28). Üniversite uyum ölçeği için bu çalışmadaki güvenilirlik katsayısı 0,829 olarak, Akademik uyum alt boyutu için 0,734 ve Sosyal uyum alt boyutu için 0,827 olarak hesaplanmıştır. Yetim (32)'e göre Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen, Yetim (32) ve Köker (33) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Yaşam Doyumu Ölçeği ile bireylerin yaşamlarından aldıkları doyumunu belirlemek amaçlanmıştır (25,26,31). Bu çalışmada Yaşam doyum ölçeği güvenilirlik katsayısı 0,792 olarak elde edilmiştir.

İstatistik Analiz

Araştırmadan elde edilen veriler, sürekli değişkenler için ortalama±standart sapma, kategorik değişkenler için frekans ve yüzde şeklinde özetlenmiştir. Ölçekten alınan puanların karşılaştırılmasında Independent Samples t test ve One-Way ANOVA, kategorik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla ise Chi-square veya Fisher's Exact testleri kullanılmıştır. İstatistik analizler PASW v.18 paket programı ile yapılmış ve anlamlılık düzeyi 0,05 olarak dikkate alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin %29,2'si (n=21) kız, %70,8'i (n=51) erkek ve yaşları 18-30 arasında olup ortalaması 20,8±1,8 şeklindedir. Öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin tüm bilgiler tablo halinde verilmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin %37,5'i (n=27) bir sorunu olduğunda kendi vatandaşlarına, %41,7'si (n=30) Türk arkadaşlarına, %4,2'si (n=3) hocalarına, %16,7'si (n=12) diğer yakınlarına danıştıklarını belirtmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin %43,1'i (n=31) yabancı uyruklu oldukları için insanların kendileriyle iletişim kurmaktan çekindiklerini düşünmektedir.

Türkiye ile kendi ülkeleri arasındaki en önemli farklılığın

ne olduğu konusunda öğrencilerin cevapları arasında ilk sırayı (%34,7; n=25) dil farklılığı alırken, eğitim ve ekonomi farklılıkları da aynı oranlarla (%20,8; n=15) ikinci sırada birlikte yer almıştır. Ülkeler arası farklılıklardan kaynaklanan en önemli sorun hakkında ise öne çıkan bir yanıt olmamış, benzer oranlarda olmak üzere toplumsal kurallar, karşı cins ile ilişkiler, yemek kültürü, eğlence ve giyim tarzı cevapları alınmıştır. Bu farklılık ve sorun düşünceleriyle birlikte, öğrencilerin %69,4'ü (n=50) bundan sonraki yaşamlarını Türkiye'de sürdürme fikrine olumlu bakmaktadır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin, yaşam doyumunu ve üniversiteye uyum düzeyleri üzerine demografik özellikleri, tercih ve düşüncelerinin etkisi incelendiğinde elde edilen sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur. Tüm öğrencilerin 6-32 arasında değişen yaşam doyum puanı ortalaması 21,5±6,3 olup orta düzeyde bir yaşam

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

	n (%)	
Cinsiyet	Kadın	21 (29,2)
	Erkek	51 (70,8)
Aylık Gelir (TL)	<500	30 (41,7)
	501-	30 (41,7)
	>1000	12 (16,7)
Türkiye'de Bulunma Süresi (Yıl)	1	25 (34,7)
	2	30 (41,7)
	3+	17 (23,6)
Kalınan Yer	Yurt-	36 (50,0)
	Özel	24 (33,3)
	Ev	12 (16,7)
Kaldığı Yerden Memnuniyet	46 (63,9)	
Türkçe Eğitimi Alma	54 (75,0)	
Önceden Türkçe Bilme	25 (34,7)	

Tablo 2. Yaşam Doyum Puanlarının Karşılaştırılması

		n	Yaşam Doyum	P
Cinsiyet	Kız	21	21,3±7,9	0,926
	Erkek	51	21,5±5,6	
Aylık Gelir	<500 TL	30	18,8±6,7	0,002
	501-1000	30	22,5±5,2	
	>1000 TL	12	25,7±4,6	
Türkiye'de Bulunma Süresi	1	25	19,9±6,4	0,141
	2	30	21,4±5,7	
	3+	17	23,8±6,7	
Kalınan Yer	Yurt-Kur	36	20,9±6,1	0,471
	Özel Yurt	24	22,8±5,4	
	Ev	12	20,7±8,4	
Kalınan Yerden Memnuniyet	Evet	46	22,5±5,8	0,055
	Hayır	26	19,6±6,8	
Türkçe Eğitim Alma	Evet	54	21,0±6,9	0,134
	Hayır	18	22,9±3,8	
Önceden Türkçe Bilme	Evet	25	21,8±6,6	0,710
	Hayır	47	21,3±6,2	
İnsanların Arkadaşlıktan Çekindiğini Düşünme	Evet	31	21,0±6,3	0,620
	Hayır	41	21,8±6,3	
Türkiye'de Yaşamak İsteme	Evet	50	21,6±6,4	0,775
	Hayır	22	21,1±6,2	

doyumunu işaret etmektedir. Öğrencilerin 42-92 arasında değişen üniversite uyum puanlarının ortalaması ise $67,4 \pm 12,3$ şeklinde elde edilmiş olup yine orta düzeyde bir uyum ortaya çıkmıştır.

İlk olarak yaşam doyum puanlarının hangi değişkenlere göre nasıl değiştiğine ilişkin sonuçlar verilmiştir (Tablo 2). Yaşam doyumunu bakımından, sadece gelire göre bir doğru orantının ortaya çıktığı ve yüksek gelir grubunun daha yüksek puan aldığı ($p=0,002$) ve istatistik anlamlılık göstermemekle birlikte kalınan yerden memnun olanların ($p=0,055$) yaşam doyum puanının daha yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyet ($p=0,926$), kalınan yer ($p=0,471$), Türkiye’de bulunma süresi ($p=0,141$), Türkçe öğrenme ($p=0,134$), önceden Türkçe bilme ($p=0,710$), insanların arkadaşlıktan çekindiğini düşünme ($p=0,620$) ve Türkiye’de yaşamayı düşünme ($p=0,775$) durumlarına göre yaşam doyumları bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo 3. Üniversiteye Uyum Puanlarının Karşılaştırılması (A: Akademik, S: Sosyal uyum)

		n	Üniversiteye Uyum	P	Alt Boyut
Cinsiyet	Kız	21	60,7±14,7	0,012	S
	Erkek	51	70,1±10,2		
Aylık Gelir	<500 TL	30	66,4±12,2	0,335	---
	501-1000	30	69,7±11,7		
	>1000 TL	12	63,9±14,0		
Türkiye’de Bulunma Süresi	1	25	70,0±11,6	0,029	S
	2	30	69,0±11,1		
	3+	17	60,5±13,5		
Kalınan Yer	Yurt-Kur	36	68,1±12,1	0,290	---
	Özel Yurt	24	64,4±10,1		
	Ev	12	70,9±16,3		
Kalınan Yerden Memnuniyet	Evet	46	63,9±11,5	0,001	A,S
	Hayır	26	73,4±11,5		
Türkçe Eğitim Alma	Evet	54	67,9±11,9	0,508	---
	Hayır	18	65,7±13,6		
Önceden Türkçe Bilme	Evet	25	61,5±12,1	0,003	S
	Hayır	47	70,5±11,4		
İnsanların Arkadaşlıktan Çekindiğini Düşünme	Evet	31	71,5±9,3	0,009	S
	Hayır	41	64,2±13,5		
Türkiye’de Yaşamak İsteme	Evet	50	67,5±12,3	0,875	---
	Hayır	22	67,0±12,7		

Tablo 4. Akademik Uyum ve Sosyal Uyum Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

		n	Akademik Uyum	P	Sosyal Uyum	P
Cinsiyet	Kız	21	10,2±4,2	0,052	50,4±12,1	0,006
	Erkek	51	12,2±2,6		57,9±9,1	
Aylık Gelir	<500 TL	30	11,4±3,8	0,625	55,0±10,2	0,356
	501-1000	30	12,1±2,7		57,6±9,9	
	>1000 TL	12	11,2±2,9		52,8±12,6	
Türkiye’de Bulunma Süresi	1	25	11,8±3,0	0,100	58,2±9,8	0,043
	2	30	12,3±2,6		56,7±10,1	
	3+	17	10,2±4,2		50,3±10,9	
Kalınan Yer	Yurt-Kur	36	11,8±3,4	0,335	56,3±10,1	0,382
	Özel Yurt	24	10,9±2,5		53,5±9,4	
	Ev	12	12,5±3,8		58,4±13,6	
Kalınan Yerden Memnuniyet	Evet	46	11,0±3,2	0,015	53,0±9,7	0,003
	Hayır	26	12,9±2,9		60,6±10,4	
Türkçe Eğitim Alma	Evet	54	11,9±3,2	0,163	56,0±10,3	0,725
	Hayır	18	10,7±3,1		54,9±11,5	
Önceden Türkçe Bilme	Evet	25	11,1±3,6	0,284	50,4±10,2	0,002
	Hayır	47	11,9±3,0		58,5±9,7	
İnsanların Arkadaşlıktan Çekindiğini Düşünme	Evet	31	12,2±2,6	0,213	59,3±8,1	0,007
	Hayır	41	11,2±3,6		53,0±11,4	
Türkiye’de Yaşamak İsteme	Evet	50	11,8±3,0	0,474	55,7±10,9	0,973
	Hayır	22	11,2±3,7		55,8±9,9	

Uyum puanlarının nelerden etkilendiği ve nasıl değiştiğine yönelik bulgular, öncelikle üniversiteye uyum puanı bakımından sunulmuş (Tablo 3), üniversiteye uyum bakımından farklılık görüldüğünde, hangi alt boyuttan kaynaklandığı A ve S harfleriyle kodlanarak belirtilmiştir. Toplam puanı oluşturan alt boyutlar ayrı bir tablo halinde verilmiştir (Tablo 4).

Cinsiyete göre üniversiteye uyum puanları incelendiğinde, erkeklerin daha yüksek puana sahip oldukları ($p=0,012$) ve alt puanlar incelendiğinde, bu farklılığın sosyal uyum yönünden ortaya çıktığı ($p=0,006$) görülmektedir. Aylık gelir düzeyine göre gelir grupları arasında üniversiteye uyum bakımından herhangi bir farklılık ortaya çıkmamaktadır ($p=0,335$).

Öğrencilerin kaldıkları yer bakımından ($p=0,290$) üniversiteye uyum puanlarında anlamlı bir farklılık yokken, kalınan yerden memnuniyete göre anlamlı bir farklılık görülmekte ($p=0,001$) ve bu farklılık memnun olmayanların puanının daha yüksek olması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Üniversiteye uyum puanında görülen bu farklılık hem akademik uyum ($p=0,015$) hem de sosyal uyum ($p=0,003$) puanlarından kaynaklanmaktadır.

Türkiye’de bulunma süresinin de üniversiteye uyum üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu ($p=0,029$), Türkiye’de bulunma süresi daha az olan gruplarda daha yüksek puan ortaya çıktığı görülmektedir. Üniversiteye uyum puanında görülen bu farklılık, alt boyut bakımından incelendiğinde, sosyal uyumdan kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır ($p=0,043$).

Öğrencilerin Türkiye’ye geldikten sonra Türkçe eğitim alıp almama durumları ($p=0,508$) üniversiteye uyum puanları bakımından anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Fakat önceden Türkçe bilip bilmeme durumlarının ($p=0,003$) üniversiteye uyum puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ve bu etkinin sosyal uyumdan kaynaklandığı ($p=0,002$) gözlenmektedir.

Öğrencilerin, yabancı uyruklu oldukları için insanların onlarla arkadaşlık kurmaktan çekindiklerini düşünmeleri de üniversiteye uyum puanları üzerinde anlamlı bir etki göstermekte ($p=0,009$) ve bu etki sosyal uyumdan kaynaklanmaktadır ($p=0,007$). Bunun yanında, öğrenim hayatları bittikten sonra Türkiye’de yaşamayı düşünüp düşünmedikleri sorusuna verilen yanıtlara göre üniversiteye uyum bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p=0,875$).

TARTIŞMA

İnsan hayatının tüm aşamalarında olduğu gibi uyum ve yaşam doyumunu, yüksek öğrenim hayatında da başarı ve verimliliğin en önemli öğeleri arasında sayılabilir. Doğup büyüdüğü topraklardan ve kendi kültüründen uzakta olmanın üniversiteye uyum ve yaşam doyumunu nasıl etkileyeceği ve bu etkinin yüksek öğrenim hayatında bir sorun olarak ortaya çıkıp çıkmayacağına incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, Düzce Üniversitesinde öğrenim görmekte olan 18 farklı ülkeden gelen 72 yabancı uyruklu öğrenci üzerinde çalışılmıştır. Bu öğrenciler ağırlıklı olarak, 19 Suriye, 12 Afganistan, 11 Azerbaycan ve 6 Türkmenistan olmak üzere, çoğunlukla Türk Cumhuriyetleri ve komşu ülkelerden gelmektedir. Buradan,

Türk Cumhuriyetleri ile yapılan işbirliklerinin ve Türkiye'nin komşu ülkelerindeki iç huzursuzlukların, öğrencilerin geldiği ülke oranlarına etkisi açıkça görülebilmektedir. Yine gelinen bu ülkelere göre Türkiye'nin gelişmişlik düzeyi de öne çıkan nedenlerden biridir.

İlk olarak yaşam doyumu açısından değerlendirildiğinde, alandaki diğer çalışmalara benzer şekilde, genel olarak öğrencilerin yaşam doyum puanları orta düzeyde bulunmuştur (20,26,27). Yaşam doyumu, sadece bir ülkede yabancı uyruklu olarak bulunmakla doğrudan ilgili olmayıp genel olarak kişinin yaşadığı hayattan memnun olup olmamasıyla ilgili bir durumdur. Dolayısıyla, kişinin daha çok sosyo-ekonomik durumu ve demografik özellikleriyle ilgili olarak değişim göstermesi beklenen bir sonuç olacaktır. Tuzgöl Dost (31) tarafından da belirtildiği gibi, öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek, kendilerini hem akademik hem de sosyal yönlerden geliştirebilecek etkinliklere katılabilmek gibi hedefler için gelir önemli bir gerekliliktir. Bu nedenle ekonomik durumun tüm bireyler için olduğu gibi üniversite öğrencileri için de doyum ve mutlulukla ilişkili olması şartı olmalıdır. Kıroğlu ve arkadaşları (2) ve Şeker ve Akman (20) tarafından yapılan çalışmalarda, yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunun ekonomik anlamda sorun yaşadığı, büyük çoğunluğunun ailelerinin desteğiyle öğrencilik yaşamlarını sürdürdükleri ve aileleri tarafından gönderilen paranın yetersiz kaldığı belirlenmiştir. Benzer şekilde, Sam (27) tarafından yapılan Norveç'te öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili çalışmada da cinsiyet ve yaş gibi demografik özelliklerin yaşam doyumuna anlamlı bir etkisi olmadığı, en önemli etkinin finansal durum ile ilgili olduğu belirtilmiştir. Yaşam doyumu üzerine yapılan diğer araştırmalara bakıldığında da gelirin yaşam doyumuna önemli bir etkisi olduğu ve yaşam doyumunu yüksek olan üniversite öğrencilerinin genel olarak yüksek sosyo-ekonomik düzey grubundan olduğu görülmektedir (6,7,15,31,34). Benzer şekilde, Doğan (35) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin iyilik halinin incelendiği çalışmada, yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerinin iyilik hali puanının, orta ve düşük düzeyde geliri olan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Bu çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam doyumlarıyla ilgili olarak elde edilen bulgular diğer çalışma bulgularıyla örtüşmektedir. Yaşam doyumunu, sadece gelir düzeyinin anlamlı şekilde etkilediği ve gelir düzeyi yükseldikçe yaşam doyum puanının da yükseldiği gözlenmiştir. Bunun dışında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemekle birlikte, kalınan yerden memnun olanlarda da yaşam doyum puanının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin uyumu açısından çalışma sonuçları incelendiğinde, hem genel olarak üniversiteye uyum açısından hem de sosyal uyum ve akademik uyum alt boyutları açısından beklenen sonuçlar olduğu gibi, beklenenin aksine ortaya çıkan durumlar da bulunmaktadır. Genel olarak uyum, bireyin çevresel şartlara karşı davranış ve konumu olarak yorumlanabildiğinden, yabancı uyruklu öğrencilerde bu durumun önemi daha da yüksek olmakta, üniversiteye uyumun düşük olması durumunda hem

akademik hem de sosyal açıdan başarı ve verimliliğin olumsuz etkilenmesi söz konusu olabilmektedir. Yapılan çalışmalara bakıldığında, uyum üzerine en çok etkisi olan faktörlerin önem sırasına göre dil, gelir ve cinsiyet olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Kılıçlar ve arkadaşları (9) tarafından, dil, cinsiyet ve gelirin, uyum ve akademik başarıya etkisi olduğu, Paksoy ve arkadaşları (5) ve Şeker ve Akman (20) tarafından yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunlukla erkek ve gelir düzeylerinin düşük düzeyde olduğu, Karaoğlu (34) tarafından dersleri ve konuşma dilini anlayabilenlerin uyum konusunda sorun yaşamadıkları bildirilmiştir. Apaydın Şen (36) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin iletişim deneyimlerinin bazı boyutlarının, cinsiyet ve sınıfa göre farklılık gösterdiği bildirilmiştir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre, üniversiteye uyum üzerine etkili olan faktörler, cinsiyet, Türkiye'de bulunma süresi, önceden Türkçe biliyor olma, kalınan yerden memnuniyet ve diğer insanların arkadaşlıktan çekindiğini düşünme olarak ortaya çıkmıştır.

Cinsiyet kavramı açısından çalışma sonuçlarına bakıldığında, alandaki önceki çalışmalara benzer şekilde (5,9,22,36) yabancı uyruklu erkek öğrencilerin üniversiteye uyumlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu ve bu farkın alt boyut açısından sosyal uyumda ortaya çıktığı görülmektedir. Genel olarak Türkiye'de, özellikle bazı alanlarda ve sosyal faaliyetlerde erkeklerin daha rahat hareket edebildiği ve daha girişken olabildiği durumundan hareketle, bu sonuç çok şaşırtıcı olmamaktadır. Ayrıca, Düzce'de bu durumun ülke genelinden daha belirgin olduğu söylenebilir. Benzer bir durum olarak, Al-Hattami ve Al-Ahdal (37) tarafından yapılan Amerika'da öğrenim gören Arap öğrencilerle ilgili çalışmada, kız öğrencilerin sosyal uyumlarının erkeklerle göre daha düşük olduğu, inanç ve kültürel farklılıkların da eklenmesiyle bu durumun daha da ciddi boyuta ulaştığı belirtilmektedir. Ancak, cinsiyet açısından bu çalışmanın sonuçları alandaki bazı çalışmalarla farklılıklar göstermektedir. Örneğin; Karaoğlu (34) tarafından cinsiyetin uyuma davranışına etkisi olmadığı, Şeker ve Akman (20) tarafından psikolojik iyi olma ve yaşam doyumunu bakımından cinsiyetin bir farklılığa neden olmadığı, Kyalo ve Chumba (22) tarafından yapılan Kenya'daki öğrencilerle ilgili çalışmada, kız ve erkek öğrencilerin hem sosyal hem de akademik uyumlarının benzer olduğu bildirilmiştir. Özçetin (6) tarafından ise bu farkın tam tersine kız öğrenciler lehine olduğu ve kız öğrencilerin sosyal uyumlarının daha yüksek olduğu, Oktan (38) tarafından da kız öğrencilerin öznel iyi oluş ve sosyal destek puanlarının erkek öğrencilerin öznel iyi oluş ve sosyal destek puanlarından daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu şekilde farklı sonuç ve yorumların elde edilmiş olmasına bağlı olarak, cinsiyet ve uyum açısından daha geniş ölçekte araştırmalar yapılarak sonucun değerlendirilmesi gerekliliği doğmaktadır.

Öğrencilerin Türkiye'de buldukları sürelerin sosyal uyumları üzerinde bir etkisi olduğu ve Türkiye'ye yeni gelen öğrencilerin üç veya daha fazla yıldır Türkiye'de olanlara göre sosyal uyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. İlk bakışta beklenenin aksi gibi görünen bu durumun sebebi olarak Türkiye'ye yeni gelen öğrencilerin,

henüz çevreyi yeterince fazla inceleyip analiz etme şansı olmadığından sosyal uyum sorunu yaşayıp yaşamadıkları konusunda farkındalıkları olmadığı düşünülebilir. Benzer şekilde, henüz içinde buldukları sosyal çevrenin kendi istek ve ihtiyaçlarını ne kadar karşılayacağı, kendi yaşam tarzlarıyla ne kadar uyumlu olduğu konusunda da tam bir fikir sahibi olamamış olabilirler. Bu çalışmanın sonuçlarından farklı olarak Yiğit (18) tarafından yabancı uyruklu öğrencilerin temel psikolojik ve ilişki ihtiyaçları bakımından kaçınıcı sınıfta (kaçınıcı sınıf olması, ülkede bulunma süresiyle benzer olarak değerlendirilmiştir) olduklarının bir fark oluşturmadığı, Özçetin (6) tarafından yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de buldukları sürenin sosyal uyumları üzerine anlamlı bir etkisi olmadığı bildirilmiştir. Farklı bir sonuç olarak Ercan (16,17) tarafından Türkiye’de kalma süresi arttıkça öğrencilerin sorunlarında bir azalma görüldüğü, birinci sınıf öğrencilerinin problem açısından daha fazla puan aldığı bildirilmiştir. Zhang ve Goodson (21) tarafından yapılan 1990-2009 yılları arasında Amerika’daki yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili 64 araştırma sonuçlarının derlendiği çalışmada, ülkede kalma süresi arttıkça psikolojik sorunların azaldığı bildirilmiştir. Benzer şekilde, Kyalo ve Chumba (22) tarafından yapılan Kenya’daki öğrencilerle ilgili çalışmada, kaçınıcı sınıfta (kaçınıcı sınıf olması, ülkede bulunma süresiyle benzer olarak değerlendirilmiştir) olduklarının sosyal uyumu etkilemediği belirtilmektedir. Yine benzer bir sonuç olarak, Araujo (39) tarafından yapılan 1991-2010 yılları arasında Amerika’daki yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili 21 araştırma sonuçlarının derlendiği çalışmada, ülkede kalma süresi arttıkça uyumun yükseldiği ve problemlerin azaldığı ifade edilmiştir. Öğrencilerin önceden Türkçe bilip bilmemeleri sosyal uyumları üzerinde anlamlı bir farklılık göstermekte olup yine beklenenin tam aksi gibi görünen bir şekilde ortaya çıkmış ve önceden Türkçe bilmeyenlerin sosyal uyumları daha yüksek bulunmuştur. Ancak bu durumun iletişim kaynaklı olarak ortaya çıkmış olması söz konusu olup nihai etkisi birbirine benzeyen iki farklı açıklaması olabilir. Çünkü Apaydın Şen (36) tarafından da belirtildiği gibi iletişim insan hayatını her açıdan etkilemektedir. Öğrencilerin önceden bildikleri Türkçe akademik olarak öğrenilmiş olup günlük hayatta kullanılan konuşma dilinden farklılık gösteriyor olabilir ve bu sebeple iletişim kurmakta zorluk yaşadıkları düşünülebilir. Ya da Derman (8) tarafından da belirtildiği gibi, Türk dünyası olarak da ifade edilen diğer Türk Cumhuriyetleri’nden gelen öğrenciler, daha önce bildikleri ile Türkiye’de kullanılan Türkçe arasındaki alfabe, şive, fonetik ve morfolojik farklardan kaynaklanan güçlükler nedeniyle zorlanıyor olabilirler. Bu durum sadece Türkçe için değil, farklı ülkelerde konuşulan dillerden biri olan İngilizce için de benzer şekilde ortaya çıkmaktadır. Zhang ve Goodson (21) tarafından yapılan 1990-2009 yılları arasında Amerika’daki yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili 64 araştırma sonuçlarının derlendiği çalışmada, yine dil sorunu ve akıcı konuşmanın psikolojik uyum açısından önemli olduğu, dil yeterliliği arttıkça psikolojik sorunların azaldığı bildirilmiştir. Araujo (39) tarafından yapılan 1991-2010 yılları arasında Amerika’daki yabancı uyruklu öğrencilerle

ilgili 21 araştırma sonuçlarının derlendiği çalışmada, birinci sırayı dil sorunu almış ve İngilizce bilmekten ziyade akıcı konuşmanın hem akademik hem de sosyal uyum açısından önemli olduğu, akıcı konuşma düzeyi azaldıkça uyum sorununun daha da arttığı belirtilmiştir. Benzer şekilde, Wu ve arkadaşları (40) tarafından yapılan Amerika’daki yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili çalışmada, akademik ve sosyal uyum açısından en önemli sorunun dil olduğu, kendi ülkelerinde İngilizce öğrenmiş ya da konuşuyor olmalarına rağmen Amerikan İngilizcesini anlamakta sorun yaşadıkları ve bunun aksan, konuşma hızı ve telaffuz şekliyle ilgili olabileceği bildirilmiştir.

Dolayısıyla bu çalışmada önceden Türkçe bildiğini belirten öğrenciler de zaten Türkçe bildiklerinden, herhangi bir iletişim ve uyum sorunu yaşamayacakları düşüncesiyle Türkiye’ye gelmiş, ancak yaşadıkları iletişim sorunundan kaynaklı olarak hayal kırıklığı boyutunda daha büyük uyum sorunu yaşamış olabilirler. Nitekim bu çalışmanın sonuçlarına göre Türkiye’ye geldikten sonra Türkçe eğitim alanlarla almayanlar arasında üniversiteye uyum açısından bir farklılık olmaması da bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Türkçe hazırlık almanın problem açısından elde edilen puanlar bakımından farklılık göstermediği Ercan (16,17) tarafından da bildirilmiştir.

Öğrencilerin kaldıkları yere göre üniversiteye uyum puanları bakımından bir farklılık görülmezken, kaldıkları yerden memnun olup olmamalarına göre üniversiteye uyum puanlarının farklılık gösterdiği, kaldığı yerden memnun olmayanların hem akademik uyum hem de sosyal uyum açısından daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Bu durum ilk bakışta ters gibi görünmekle birlikte yabancı uyruklu öğrencilerin daha çok yurttan kaldığı dikkate alındığında, bu öğrencilerin daha çok dış sosyal etkinliklere yönelmesi ve yurtlarda çoğunlukla şehre yeni gelen Türk öğrenciler olduğundan alışma açısından benzer özelliklere sahip olmaları gibi nedenlerle sosyal uyumlarının daha yüksek olması normal karşılanabilir. Ayrıca, birçok açıdan ülkeye ve şehre yabancı olan bir kişinin öğrenci yurtları dışında bir yerde kalması durumunda, öğrenim dışı ihtiyaçlarını gidermekle kaybedeceği zaman dikkate alındığında, yurttan kalan öğrencilerin daha çok ders çalışma zamanı bulabileceği de bir gerçektir. Bu durumun da akademik uyumu yükseltmesi doğal bir sonuç olmaktadır. Bu düşüncüyle paralel olarak, Ercan (16,17) tarafından evde kalan öğrencilerin yurttan kalan öğrencilere göre problem açısından daha yüksek puan aldığı bildirilmiş ve bu durum evde kalan öğrencilerin etkileşimleri daha az olarak çevreden izole bir şekilde yaşamaları açıklanmıştır. Araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin insanların kendileriyle arkadaşlık kurmakta çekindikleri konusunda verdikleri cevabın üniversiteye uyumlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği, bu konuda evet diyenlerin sosyal uyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun sebebi olarak, bu kaygıyı taşıyan kişilerin arkadaşlık kurma konusunda daha seçici ve dolayısıyla edindiği arkadaşlıklarıyla zaten bir uyum içerisinde olacakları için daha yüksek sosyal uyum puanına sahip olabilecekleri düşünülmektedir. Alandaki diğer çalışmaların sonuçlarına bakıldığında, bu çalışmanın sonuçlarıyla farklılık olduğu, dolayısıyla bu durumun da daha detaylı şekilde

incelenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Doğan (35) tarafından arkadaş destek düzeyinin artmasına paralel olarak öğrencilerin iyilik hali puanlarının da yükseldiği, benzer şekilde Özçetin (6) tarafından da yakın arkadaşlık ilişkileri güçlü olanların sosyal uyumlarının yüksek olduğu belirtilmiştir. Yusoff (3) tarafından yapılan Malezya'daki yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili çalışmada, sosyal desteğin ve diğer arkadaşlarla olan iyi ilişkilerin psikolojik uyuma yüksek oranda katkı sağladığı belirtilmiştir. Kyalo ve Chumba (22) tarafından yapılan Kenya'daki öğrencilerle ilgili çalışmada, kişiler arası ilişkilerin sosyal ve akademik uyumu etkileyen kritik bir faktör olduğu belirtilmektedir. McGarvey ve arkadaşları (23) tarafından yapılan İrlanda'daki yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili çalışmada da arkadaş edinmenin sosyal uyum açısından önemli bir faktör olduğu bildirilmiştir. Diğer taraftan Kıröglü ve arkadaşları (2), Özçetin (6), Çağlar (7) ve Karaoğlu (34) tarafından yapılan ayrı çalışmalarda da belirtildiği gibi, genel olarak yabancı uyruklu öğrencilerin herhangi bir dışlanma vb. durumla karşılaşmadığı, kendilerine önyargılı davranılmadığı görülmektedir. Buna karşın yabancı uyruklu öğrencilerin öncelikle kendi ülkelerinden öğrencilerle ve başka ülkelerden gelen yabancı uyruklu öğrencilerle arkadaşlık yapmayı tercih ettikleri görülmektedir. Ayrıca, Apaydın Şen (36) tarafından yabancı öğrencilerin Türkiye'de kendilerini yalnız veya soyutlanmış hissetmedikleri ve yalnız kalma endişesi yaşamadıkları belirtilmiştir.

Bundan sonraki hayatlarını Türkiye'de geçirme düşüncesi bakımından üniversiteye uyum puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemekle birlikte, öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%70) buna olumlu baktığı sonucuna ulaşılmıştır. Alandaki çalışmalara bakıldığında, Özçetin (6) tarafından uyum bakımından anlamlı farklılık göstermemekle birlikte öğrencilerin %45,2'sinin Türkiye'de yaşamak istediği, Paksoy ve arkadaşları (5) tarafından da yine Türkiye'deki eğitimden memnun kaldıkları ve ülkelerine döndüklerinde Türkiye'de öğrenim görmeyi yakınlarına tavsiye edecekleri belirtilmiştir.

SONUÇ

Yaşam doyumunun kavramsal açıklaması ve etkilemesi beklenen faktörler açısından bu çalışmanın sonuçları da paralellik göstermektedir. Yaşam doyumunun yabancı uyruklu olup olmamakla değil temel olarak gelir ve memnuniyet düzeylerine göre değişkenlik gösterdiği, dolayısıyla yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum yönünden incelenmesinin daha önemli olduğu görülmüştür. Yabancı bir ülkeye gelen, yeni bir sosyal ve kültürel çevre, farklı bir eğitim sistemi ile bir anda karşı karşıya kalan yabancı uyruklu öğrenciler bir takım uyum sorunları yaşamaktadır. Dil, gelir ve ekonomik farklılıklar, cinsiyet, iletişim, karşılıklı ilişkiler ve bu konudaki kaygılar karşılaştıkları temel sorunlar olarak ortaya çıkmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerin hem kendi başarılarının hem de öğrenim hayatı sonundaki verimliliklerinin artırılması adına, özellikle dil öğrenimi ve maddi konulara ağırlık verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Mevcut durum itibarıyla verilen dil öğreniminin daha yoğun bir programa dönüştürülmesi ve/veya öğrencinin akademik

öğrenimini tamamlayabilecek yeterlilik düzeyinde dil öğrenimi alıp almadığının tespiti konusunda daha sıkı ve yüksek kriterler getirilebilir. Öğrencilerin derslerini tam anlayamadan ya da yanlış anlayarak öğrenimine devam etmeye çalışması durumunda, hem kendi adına başarısızlıklar söz konusu olacak hem de evrensel olarak ya da ülkesine döndüğünde kendisinden beklenen verim konusunda istenen düzeye ulaşamayacaktır. Ayrıca, kendi isteğiyle gelen öğrencilerin gelir konusunda problem yaşama olasılığının daha düşük olduğu varsayımıyla, özellikle ülkesindeki koşullar nedeniyle zorunlu olarak başka bir ülkede öğrenimine devam etmek zorunda olduğundan Türkiye'ye gelen öğrencilere tanınacak imkânlar ve verilecek destekler konusunda iyileştirici çalışmaların yapılması da düşünülebilir. İletişimin en önemli araçlarından biri olan dil ve maddi sorunların çözümünden sonra, belirli bir süre de olsa yaşayacakları sosyal ve kültürel çevreye yönelik seminerlerin düzenlenmesinin de bu sorunların çözümünde katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada sadece yabancı uyruklu öğrencilerden elde edilen bulgular ışığında, sorunlar incelenmeye çalışılmış olmakla birlikte, yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilerle karşılaştırmalı olarak ele alındığı ve özellikle akademik başarı durumunun da incelendiği çalışmalar yapılması, bu konuda daha fazla çıkarımlar yapılmasına yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Gülnar B, Balcı Ş. Televizyon İzleme Motivasyonları ve Kültürleşme: Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 2010; (28): 447-83.
2. Kıröglü K, Kesten A, Elma C. Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2010; 6(2): 26-39.
3. Yusoff YM. Self-Efficacy, Perceived Social Support, and Psychological Adjustment in International Undergraduate Students in a Public Higher Education Institution in Malaysia. *Journal of Studies in International Education*. 2012; 16(4): 353-71.
4. Li G, Chen W, Duanmu J. Determinants of International Students' Academic Performance: A Comparison between Chinese and Other International Students. *Journal of Studies in International Education*. 2010; 14(4): 389-405.
5. Paksoy HM, Paksoy S, Özçalıcı M. Türkiye'de Yüksek Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Sorunları: Gap Bölgesi Üniversiteleri Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2012; 2(2): 85-94.
6. Özçetin S. Yüksek Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2013.
7. Çağlar A. Türk Üniversitesinde Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Öğrencilerinin Sorunları. *Amme İdaresi Dergisi*. 1999; 32(4): 133-69.
8. Derman S. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkiye

- Türkçesi Öğreniminde Karşılaştıkları Sorunlar. Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 2010; (29): 227-47.
9. Kılıçlar A, Sarı Y, Seçilmiş C. Türk Dünyasından Gelen Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunların Akademik Başarılarına Etkisi: Turizm Öğrencileri Örneği. *bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*. 2012; (61): 157-72.
  10. Çöllü EF, Öztürk YE. Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akriba Topluluklarından Türkiye'ye Yüksek Öğrenim Görmek Amacıyla Gelen Öğrencilerin Uyum ve İletişim Sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi Örneği). *Journal of Azerbaijani Studies*. 2010; (6): 223-39.
  11. Otrar M, Ekşi H, Dilmaç B, Şirin A. Türkiye'de Öğrenim Gören Türk ve Akriba Topluluk Öğrencilerinin Stres Kaynakları, Başa Çıkma Tarzları ile Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2002; 2(2): 473-506.
  12. Can N. Türkiye'de Yüksek Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunları ve Örgütsel Yapı. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1996; (7): 503-12.
  13. yok.gov.tr [Internet]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Öğrenciler, Kendi İmkanlarıyla Eğitim Alacaklar/Yurt Dışında Lise Eğitimi Alanlar, [Erişim Tarihi: 04.02.2014]. Erişim Adresi: <http://www.yok.gov.tr/web/guest/yurt-disindan-kabul-edilecek-ogrenci-kontenjanlari>.
  14. yok.gov.tr [Internet]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Yurtdışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esaslar, [Erişim Tarihi: 04.02.2014]. Erişim Adresi: <http://www.yok.gov.tr/documents/10279/12416295/YURTDIŞINDAN+ÖĞRENCİ%20KABULÜNE+İLİŞKİ+N+ESASLAR+düzeltilmiş%20metin/64768179-7a3a-4fe0-aa46-97555733973e>.
  15. Güçlü N. Yabancı Öğrencilerin Uyum Problemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1996; (12): 101-10.
  16. Esentürk-Ercan L. Yabancı Uyruklu ve Türk Üniversite Öğrencilerine Ait Sorunların Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi [Doktora Tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 1998.
  17. Ercan L. Yabancı Uyruklu ve Türk Üniversite Öğrencilerine ait Sorunların Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2001; 21(2): 165-73.
  18. Yiğit R. Konya İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Bir Kısım Değişkenler Bakımından İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2012; (27): 317-26.
  19. Yuan W. Investigating International Student Perceptions of Adjustment through Q Methodology. *Intercultural Communication Studies*. 2010; 19(2): 235-52.
  20. Şeker BD, Akman E. Farklı Ülkelerden Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Olma ve Yaşam Doyumları Üzerine Bir Araştırma. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 2015; 13(1): 106-19.
  21. Zhang J, Goodson P. Predictors of International Students' Psychosocial Adjustment to Life in the United States: A Systematic Review. *International Journal of Intercultural Relations*. 2011; 35(2): 139-62.
  22. Kyalo PM, Chumba RJ. Selected Factors Influencing Social and Academic Adjustment of Undergraduate Students of Egerton University; Njoro Campus. *International Journal of Business and Social Science*. 2011; 2(18): 274-90.
  23. McGarvey A, Brugha R, Conroy RM, Clarke E, Byrne E. International Students' Experience of a Western Medical School: A Mixed Methods Study Exploring the Early Years in the Context of Cultural and Social Adjustment Compared to Students from the Host Country. *BMC Medical Education*. 2015; (15): 111.
  24. Taş M. International Students: Challenges of Adjustment to University Life in the US. *International Journal of Education*. 2013; 5(3): 1-10.
  25. Çeçen AR. Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordamada Bireysel Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu, Aile Bütünlük Duygusu ve Benlik Saygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*. 2008; 4(1): 19-30.
  26. Göker Y. Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumları ve Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2013.
  27. Sam DL. Satisfaction with Life among International Students: An Exploratory Study. *Social Indicators Research*. 2001; 53(3): 315-37.
  28. Altunay A. Hemşirelik Öğrencilerinin Üniversiteye Uyumunda Problem Çözmeye Dayalı Psikoeğitim Programının Etkinliğinin Değerlendirilmesi [Doktora Tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2010.
  29. Akbalık FG. Bilgilendirme ve Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Öğrencilerinin Üniversiteye Uyumlarına Etkisi [Doktora Tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 1997.
  30. Akbalık FG. Bilgilendirme ve Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Üniversiteye Uyumları Üzerine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 1997; 30(1): 159-80.
  31. Tuzgöl-Dost M. Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2007; 2(22): 132-43.
  32. Yetim Ü. Kişisel Projelerin Organizasyonu ve Örüntüsü Açısından Yaşam Doyumu [Doktora Tezi]. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 1991.
  33. Köker S. Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyinin Karşılaştırılması [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 1991.
  34. Karaoğlu F. Yabancı Uyruklu Öğrencilerde Uyma Davranışı: TÖMER Örneği [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2007.
  35. Doğan T. Üniversite Öğrencilerinin İyilik Halinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2006; (30): 120-9.

36. Apaydın-Şen H. Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Ortamındaki İletişim Deneyimlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2008.
37. Al-Hattami AA, Al-Ahdal AAMH. Academic and Social Adjustments of Arab Fulbright Students in American Universities: A Case Study. *International Journal of Humanities and Social Science*. 2014; 4(5): 216-22.
38. Oktan V. Farabi Değişim Programı Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destekleri ile Öznel İyi Oluşlarının İncelenmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*. 2010; 9(18): 47-60.
39. Araujo AA. Adjustment Issues of International Students Enrolled in American Colleges and Universities: A Review of the Literature. *Higher Education Studies*. 2011; 1(1): 2-8.
40. Wu H, Garza E, Guzman N. International Student’s Challenge and Adjustment to College. *Education Research International*. 2015; (2015): 202753.